

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” มาตรา 24 “กระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา 3) ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการจักกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” มาตรา 30 “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาของไทย เพราะปัจจุบันในโลกทัศน์ใหม่ของการศึกษายุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญความท้าทายจากการเคลื่อนไหวของกระแสการศึกษาโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ก็คือการสร้างคุณภาพของมนุษย์ โดยวิธีจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ ทำให้เป็นคนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเคลื่อนไหวทางการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รวมทั้งสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และคุณภาพการศึกษาคือ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สามารถระจกรใจจิตใจของผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 1)

คุณภาพของประชากรเป็นตัวบ่งชี้สำคัญถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพดังกล่าว ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ มีการวางแผน ดำเนินการ อย่างละเอียดรอบคอบและชัดเจนในทุกขั้นตอน โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างจริงจัง (All for Education) ในปัจจุบันพบว่าคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน จากการวัดผลทั้งระดับชาติ (O-NET) และระดับนานาชาติ (PISA) ซึ่งให้เห็นถึงความล้มเหลวของการจัดการศึกษาไทยที่ไม่อาจปฏิเสธได้ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สกว.การศึกษานโยบายไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2556, 2556 หน้า 74) ได้กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาพื้นฐานตกต่ำ ว่าความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการเรียนรู้ มีหลักฐานต่าง ๆ สะท้อนให้สังคมไทยเห็นมาอย่างต่อเนื่องถึงคุณภาพการศึกษาของไทยที่ตกต่ำ ทั้งที่เป็นการสำรวจโดยองค์กรระหว่างประเทศ และการประเมินโดยองค์กรภายในประเทศ เช่น สมศ. หรือผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (NT) ซึ่งต่างก็พบภาพซ้ำ ๆ กันว่านักเรียนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน ความรู้ที่ว่านี้หมายถึงวิชาที่สำคัญต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การคิดเชิงวิเคราะห์ ภาษา ซึ่งรวมถึงภาษาไทย นักเรียนที่จัดว่ามีความรู้จริงที่พอมีอยู่บ้าง ก็มีจำนวนน้อย เช่น การศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (Organization for Economic CO-Operation and Development, OECD) ที่รู้จักในชื่อของ PISA (Programme for International Students Assessment) พบว่านักเรียนไทยที่จัดได้ว่ามีความรู้วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูงมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ซึ่งคงจะได้แก่นักเรียนที่ไปชนะการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการสาขาต่างๆ และย่อมไม่ได้หมายถึงคุณภาพโดยเฉลี่ยของระบบการศึกษาไทย PISA ยังพบว่า เด็กไทย 74 % อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง คือมีตั้งแต่อ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ วิเคราะห์ความหมายไม่ถูก หรือแม้แต่ไม่สามารถใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่นๆ ได้ คุณภาพที่ตกต่ำย่อมหมายถึงวิชาการและองค์ความรู้ที่เรามีอยู่ในระบบการศึกษาไทยตกต่ำกว่า

มาตรฐาน หมายถึงระบบการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งครูผู้สอนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน หมายถึงความดีของคุณภาพของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งในที่สุด ย่อมเป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน (วิจารณ์ พานิช, 2554)

งานวิชาการนับว่าสำคัญมากในการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่หลักสูตรต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จโรงเรียน คนทั่วไปหรือแม้แต่ นักวิชาการมักพิจารณาคุณภาพ และความสำเร็จของโรงเรียนที่ผลงานทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งคุณภาพทางวิชาการโดยทั่วไปจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือตัวนักเรียน อย่างไรก็ตามแม้ไม่อาจกล่าวได้ทั้งหมดว่า คุณภาพของผลผลิตของโรงเรียนเกิดจากกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของโรงเรียนเท่านั้น แต่โรงเรียนก็นับเป็นแหล่งเรียนรู้และประสบการณ์ที่สำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดคุณภาพของผลผลิตตามต้องการ ถ้าได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นคุณภาพของผลผลิต จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนใดที่สามารถผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จะเป็นเครื่องแสดงคุณภาพ และความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนและเป็นที่ต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติ

ภารกิจหลักของโรงเรียน คือการจัดการเรียนการสอน งานวิชาการจึงเป็นงานหลักของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางศึกษาที่สำคัญที่สุด ผู้บริหารศึกษาจึงต้องใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่น ๆ เพราะงานอื่น ๆ เป็นงานที่สนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ ฝึกฝนสติปัญญาซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นผู้นำหรือสนับสนุนส่งเสริมในการนำนวัตกรรมรูปแบบใหม่มาใช้ในการปรับปรุง พัฒนากระบวนการเรียนรู้ กระบวนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (ชัยยศ ประไพพงษ์, 2553)

การนิเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานทุกระดับ การนิเทศการสอนของครูเป็นการนิเทศภายในรูปแบบหนึ่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น และเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารงาน การนิเทศจะช่วยแก้ไขปรับปรุงส่วนที่บกพร่องให้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพครู เพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง ช่วยให้ผู้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของนักเรียน การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การ

บริหารงานวิชาการ ตรวจสอบพัฒนาควบคุมสถานศึกษา การศึกษาทดลองและวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน หลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน การจัดทำคู่มือครู เอกสารวิชาการ และจัดหาวัสดุการเรียนการสอน การปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน การจัดอบรมสัมมนาครู อาจารย์ หรือผู้บริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมงานวิชาการ การประเมินผลงานด้านวิชาการ รวมทั้งเสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการ ด้วยเหตุนี้จึงถือว่า การนิเทศการศึกษา เป็นปัจจัยของความสำเร็จในการปรับปรุงการศึกษาและการนิเทศภายในเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาทุกระดับที่จะใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จในการรวมพลังครู และผู้บริหาร รวมทั้งการพัฒนาให้มีความสามารถ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ได้ผลยิ่งขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและศักยภาพของโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการร่วมคิดร่วมทำของบุคลากรในองค์กร (ปรียาพร วงศ์อนันต์โรจน์, 2548, หน้า 20-21)

การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและปรับปรุงการเรียนการสอน ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้มีการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะการนิเทศมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะในบางครั้งแม้ครูอาจารย์จะใช้ความสามารถในการจัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้แล้วก็ตาม อาจจะมีบางสิ่งบางอย่างขาดตกบกพร่อง ทำให้การสอนขาดความสมบูรณ์ ดังนั้นหากมีบุคคลอื่น ได้ชี้แนะ แนะนำให้ความช่วยเหลือก็ย่อมเกิดผลดี การนิเทศจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาที่คอยส่องให้เห็นภาพการสอนของครู และเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนในการพัฒนาการศึกษา การสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังเป็นการสร้างความตระหนักให้กับครูถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ และสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูผู้สอนอีกด้วย นอกจากนี้ยังมุ่งให้เกิดความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดีภายใต้ระบบการบริหารงานของโรงเรียนเพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนางานด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการก้าวสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่ 3 กล่าวโดยรวมก็คือการจัดการนิเทศศึกษาก็เพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการสอนของครู การทำงานเป็นทีม การสร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด (พัชรินทร์ ช่วยศิริ, 2554, หน้า 2)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรมีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อให้ตอบสนองตามบทบาทของกฎหมายและนโยบายการจัดการศึกษา การนิเทศ การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แต่ในสภาพปัจจุบันมีข้อจำกัดหลายประการที่ไม่สามารถ ปฏิบัติการนิเทศการศึกษาได้ครบถ้วน จึงทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศ และบุคลากร การศึกษานิเทศก์มีน้อย ในปัจจุบันสถานศึกษาหลายแห่งมีบุคลากรจำนวนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้รู้และเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ของสถานศึกษาและชุมชน และมีความใกล้ชิดครู รู้จุดเด่น จุดด้อยได้ดีกว่า ดังนั้นระบบการนิเทศ การศึกษาที่เหมาะสมก็คือ การนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำ เนินการได้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

“การนิเทศงานทางวิชาการภายในสถานศึกษา เป็นการดำ เนินงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจาก บุคคลภายในโรงเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ซึ่ง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้างาน และหัวหน้า หมวดวิชา นับว่าเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีแก่การศึกษาหลายประการคือ 1) เป็นการเสริมกำลังการ นิเทศการศึกษาอย่างทั่วถึง 2) เป็นการแก้ปัญหาได้ตรงจุด 3) บรรยากาศของการนิเทศจะเป็น บรรยากาศของความรัก ความสมัครสมานสามัคคีและ 4) การติดตามผลการนิเทศจะกระทำ ได้ ตลอดเวลาไม่ขาดระยะ” (พระราชดำริส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเนื่องใน พิธีเปิดการสัมมนา ผู้ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาอันเกิดจากการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ครั้งที่ 3 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย วันที่ 16 ตุลาคม 2536)

เทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมาในระดับอนุบาล ปัจจุบันมีถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนในสังกัด 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง มีปัญหาในเรื่องการไม่มีศึกษานิเทศก์มากำกับดูแลติดตามประเมินผล การจัดการศึกษาของท้องถิ่น โดยตรงส่งผลให้มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของ สถานศึกษา (รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2556, หน้า 7) มีข้อเสนอแนะสำคัญเพื่อการพัฒนาในตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียน ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม สารการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ ครูควรจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมผ่าน กระบวนการฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเป็น ทำเป็น การค้นคว้า การทำโครงการ การแก้ปัญหา นำเสนอผลงาน การใช้สื่อเทคโนโลยี การทดสอบย่อยอย่างสม่ำเสมอ และใช้ผลการทดสอบไป วางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลระหว่างภาคความรู้และภาคทฤษฎี ซึ่งโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง มีโครงการการนิเทศ แต่ยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และยังไม่มีการนิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจน

ด้วยเหตุผลและสภาพดังกล่าวผู้ศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน มีความตระหนักและมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่อง แนวทางการนิเทศการสอนของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน โดยมีการวางแผนปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูให้ประสบผลสำเร็จ

1.2 คำถามการศึกษา

1. สภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน มีลักษณะเป็นอย่างไร

2. แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลควรเป็นอย่างไร และผลการตรวจสอบแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน

2. เพื่อจัดทำแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ มีขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่ศึกษา จำแนกตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน รวมจำนวน 42 คน

ขั้นตอนที่ 2 การร่างแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบงานนิเทศ และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในของโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญมีความชำนาญในการสร้างและตรวจสอบแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน อาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา จำแนกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1) การศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาใช้กรอบการนิเทศตามกระบวนการสอนของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 27) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลประเมินผล

2) การร่างแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน โดยกำหนดเนื้อหาตามกระบวนการนิเทศอ้างอิงใน สจต อุทรานันท์ (อ้างใน 2530) ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย 5 ขั้นตอน เรียกว่า “PIDRE” ดังนี้

1. การวางแผน (Planning-P)
2. การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I)
3. การดำเนินการนิเทศ (Doing-D)
4. การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R)
5. การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการนิเทศการสอน หมายถึง การปฏิบัติหรือการดำเนินการของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือครูผู้สอนในการทำหน้าที่นิเทศครูผู้สอนในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการนิเทศ การให้คำปรึกษาหารือ การแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดทำเอกสาร ตลอดจนการติดตามนิเทศในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาสภาพการนิเทศการสอน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การให้คำชี้แจง แนะนำ การวิเคราะห์หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร การนำเนื้อหาสาระของหลักสูตรไปใช้ในการวางแผนการสอน การส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตร การจัดทำเอกสารประกอบ หลักสูตร การใช้เอกสารประกอบหลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาหนังสือและคู่มือ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนาและการใช้หลักสูตรท้องถิ่น การประเมินผลการ ใช้หลักสูตร การช่วยเหลือครูผู้สอนด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และให้ความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การให้คำแนะนำการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วิธีการสอนใหม่ๆ การให้ความรู้ ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการจัดประชุม อบรม หรือสัมมนาครูผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นการแก้ปัญหาการเรียนการสอน

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การให้คำแนะนำในการจัดหา และเลือกสื่อการ เรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ เทคนิคการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน เทคนิค หรือวิธีการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการผลิตสื่อการเรียนรู้ การให้ ความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อการเรียนการสอน สนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรหรือวัสดุในท้องถิ่น เพื่อการผลิตสื่อการเรียนการสอน การประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดประชุม อบรม หรือสัมมนาครูผู้สอนเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ หลักการและวิธีการการวัดผลและประเมินผล การจัดทำเอกสารคู่มือการวัดผล ประเมินผลของ สถานศึกษา การวัดผลและการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการวัดผลประเมินผล การสร้างแบบทดสอบ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผล การวิเคราะห์ข้อสอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่อง การวัดผลและประเมินผลที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ และ การจัดประชุม อบรมหรือสัมมนาครูผู้สอนเพื่อการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน

2. แนวทางการนิเทศการสอน หมายถึง กระบวนการ วิธีการ ขั้นตอนในการนิเทศการสอน การดำเนินงานนิเทศการสอนของครูรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัด การเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ เสนอแนะตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเอง ซึ่งการนิเทศการสอนในแต่ละด้านจะใช้ กระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

1) การวางแผน (Planning-P) หมายถึง การที่ผู้บริหาร และคณะครูทำการศึกษาหาหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการที่จะต้องมีการนิเทศการพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการวางแผนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

2) การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร

3) การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) หมายถึง การปฏิบัติงานในการพัฒนาหลักสูตรของครู

4) การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) หมายถึง การให้คำปรึกษาในการพัฒนาหลักสูตร

5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

1) การวางแผน (Planning-P) หมายถึง การที่ผู้บริหาร และคณะครูทำการศึกษาหาหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการในการนิเทศกระบวนการจัดการเรียนการสอน และขั้นตอนการดำเนินงานนิเทศการสอนของครู

2) การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการสอน

3) การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) หมายถึง การปฏิบัติงานในการนิเทศการสอนของครู

4) การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) หมายถึง การให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินครู

5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) หมายถึง การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

1) การวางแผน (Planning-P) หมายถึง การที่ผู้บริหาร และคณะครูทำการศึกษาหาหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการที่จะต้องมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน รวมถึงการวางแผนการดำเนินการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

2) การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

3) การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) หมายถึง การปฏิบัติงานในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของครู

4) การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) หมายถึง การให้คำปรึกษาในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการประกวดสื่อ

5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล

1) การวางแผน (Planning-P) หมายถึง การที่ผู้บริหาร และคณะครูทำการศึกษาหาวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการที่จะต้องมีกการนิเทศการวัดผลและประเมินผล รวมถึงการวางแผนการดำเนินการวัดผลและประเมินผล

2) การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) หมายถึง การให้ความรู้ ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลให้ถูกต้องตามระเบียบ

3) การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) หมายถึง การปฏิบัติงานในการวัดผลและประเมินผลของครู

4) การสร้างเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) หมายถึง การให้คำปรึกษาด้านการวัดผลและประเมินผลอย่างกัลยาณมิตร

5) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานการนิเทศการสอนของครู

3. การตรวจสอบแนวทาง หมายถึง การนำร่างแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่ามีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ โดยใช้แบบตรวจสอบแนวทางที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

4. โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่ตั้งอยู่เลขที่ 202 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน เพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน

2. ได้แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง จังหวัดลำพูน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น

3. นำข้อมูลที่ได้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศการสอนใช้เป็นแนวทางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved